

MI DJECA OKUPACIJE

Ute Baur-Timmerbrink

Pripovijesti kćerki i sinova
Savezničkih vojnika

Naziv izvornika:
Wir Besatzungskinder
Töchter und Söhne alliierter Soldaten erzählen

Autorica:
Ute Baur - Timmerbrink

Izdavači:
TPO Fondacija Sarajevo i Art Rabic Sarajevo

Prijevod:
Monja Šuta – Hibert

Lektura i korektura:
Anja Maksić

DTP i dizajn:
Šejla Dizdarević

Štamparske usluge:
Dobra knjiga, Sarajevo

Tiraž:
300

Sarajevo, 2016.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

821.112.2-94

BAUR-Timmerbrink, Ute

Mi djeca okupacije : pripovijesti kćerki i sinova savezničkih vojnika / Ute Baur-Timmerbrink ; [prijevod Monja Šuta-Hibert]. - Sarajevo : TPO Fondacija : Art Rabic, 2016. - 174 str. : ilustr. ; 21 cm

Prijevod djela: Wir Besatzungskinder. - O autorici: str. 174.

ISBN 978-9958-0386-9-3 (TPO Fondacija)

ISBN 978-9926-428-06-8 (Art Rabic)

I. Timmerbrink, Ute Baur-Baur-Timmerbrink, Ute

COBISS.BH-ID 23089670

Traži se otac – ratni tabu i poratna vremena

Predgovor

Mechthild Rawert

Pitanje vlastitog porijekla i identiteta dotiče svakog čovjeka. Dok jedni odrastaju s osjećajem sigurnosti jer poznaju oba oditelja, drugi se cijeli život muče egzistencijalnim pitanjima *Od koga potičem?* i *Ko sam?*

U Njemačkoj je između 1945. i 1955. rođeno preko 250 000 djece čije su majke lokalne Njemice i Austrijke, a očevi nekadašnji vojni okupatori iz SAD-a, Sovjetskog Saveza, Velike Britanije i Francuske. U Austriji je rođeno najmanje 20 000 djece okupacije. Većina njih posjeduje rodne listove s odrednicama *otac nepoznat*. Kako u porodičnom, tako i u društvenom okruženju njihova sudbina je često povezana sa teškom tabuizacijom.

70 godina od okončanja Drugog svjetskog rata, čije su posljedice u Njemačkoj i Austriji rezultirale uspostavom zona okupacije, mnogi/e 60 i 70-godišnje/i žene i muškarci tek sada tragaju za svojim očevima. Nastavak *šutnje* više nije rješenje. Procesi suočavanja i analize ratne i poratne historije nisu ostavljali dovoljno prostora za upisivanje njihovih sudbina i traganja obilježenih brojnim poteškoćama.

Zahvaljujem Ute Baur-Timmerbrink i svoj njenoj portretiranoj djeci okupacije koja su, zahvaljujući iznimnoj hrabrosti, dopustila da postanemo dio njihove potrage. Njihove biografije otkrivaju tabu temu iz neposrednog poratnog vremena. Mnoge tegobne stigme i diskriminacije se mogu razumjeti jedino u kontekstu historijskog i političkog okvira. U tom smislu, također se zahvaljujem Heide Glaesmer i Sabine Lee za njihova pojašnjenja i uređivanje priloga.

U ovom procesu, nije se svakom djetetu ostvarila nada pronalaska oca. Taj put je prepun prepreka. Ipak, njihova zajednička želja je što bolji pristup odgovarajućim državnim i vojnim arhivama u zemljama porijekla njihovih očeva kao i uvid, odnosno preuzimanje vlastitih originalnih dokumenata iz Njemačke.

Također, veliki izazov je bilo uvezivanje dosadašnjih saznanja koja bi se trebala upisati u buduće i sadašnje smislene političke, socijalne, pravne i humanitarne mjere. Jačanje prava djece lokalnih žena i vojnika na terenu je iz perspektive današnjih sukoba i ratova, podjednako i njemački, i europski i međunarodni izazov. On zahtijeva proširenje UN-ove Konvencije o pravima djece. Za takvo nešto je pak potrebna senzibilizirana javnost. Budite dijelom nje.

Ko su djeca okupacije?

Nakon kapitulacije nacističke Njemačke, u maju 1945. godine, Njemačku i Austriju okupiraju vojne snage Savezničkih sila i dijele ih u četiri zone okupacije. Glavni gradovi, Beč i Berlin, podijeljeni su na četiri sektora.

Usprkos zabrani fraternizacije, koja je od samog početka važila za sve savezničke vojnike, u svim zonama okupacije, dolazi do intimnih kontakata vojnika i lokalnih žena. Krajem 1945. i početkom 1946. rađaju se prva djeca okupacije. Među tom djecom bilo je i one koja nisu začeta u ljubavnim vezama i aferama. Mnoga od njih su bila djeca silovanih majki. To je naročito bio slučaj u sovjetskoj zoni okupacije.

Tokom poslijeratnih godina nisu vođene statistike o broju rođene djece okupacije. Prvi podaci objavljeni su tek 1955., deset godina nakon završetka rata. Zavod za statistiku u Wiesbadenu za godine između 1945. do 1955. došao je do podatka o otprilike 68 000 vanbračne djece, koja su bila pod starateljstvom u zapadnim zonama okupacije, odnosno u Saveznoj Republici Njemačkoj. Ovaj broj obuhvata isključivo registrovanu djecu u Zavodu za djecu i mlade čiji su očevi poimenično navedeni kao vojnici Savezničkih vojnih snaga. Sva druga djeca koja su rođena kao posljedice silovanja i čije majke nisu navele imena očeva, kao i ona koja su rođena u bračnoj zajednici, nisu statistički obrađena. Na osnovu ovih činjenica proizilazi zaključak da je postojao znatno veći broj djece vojnika Savezničkih sila nego što je to danas poznato. Danas se u Austriji polazi od pretpostavke da postoji oko 20 000, a u Njemačkoj između 200 000 i 250 000 djece okupacije, dok je pak stvarni broj vjerovatno mnogo veći od navedenog. Historičarka Silka Satjukow navodi da je samo u DDR-u postojalo oko 100 000 djece okupacije, čiji su očevi bili pripadnici sovjetske vojske.

Djeca okupacije, kao i njihove majke, bila su izložena višestrukoj diskriminaciji. Tamnoputa djeca su ponajviše bila žrtve rasističkih, ideoloških i moralnih predrasuda, djelimično zasnovanih na nacističkoj propagandi.

Najveći dio njih je decenijama nosio teško duševno breme. Često zapostavljena u odnosu na braću i sestre, nisu se osjećala voljenom, slutila su laži i tajne o svom porijeklu. Strahovi, sputanost i blokade, osjećaji krivnje i razjedinjenosti, kao i osjećaj manje vrijednosti, pratili su ih tokom cijelog života.

Ponekad im se navodilo da je otac preminuo, da je nepoznat ili pak, neki drugi muškarac bi se predstavljao kao otac. Nerijetko su se te laži otkrивale pukim slučajem. Od tog trenutka veliki broj djece bi počeo osjećati jaku čežnju za pravim ocem. Tragajući za izvjesnošću u pogledu svog porijekla istovremeno su tražili sigurnost i prihvaćenost.

Mnogi očevi više nisu među živima, a neki od njih ni ne žele da ih se pronađe ili kontaktira. Također nisu ni sve porodice spremne da se suoče sa prošlošću. Međutim, tragajući i kontaktirajući do tada nepoznatu rodbinu, pojedinci su uspjeli da izgrade novo samopouzdanje, te slobodniji i sretniji život.

Moja knjiga pripovijeda sudbinu djece okupacije koja se nisu pomirila sa neriješenim pitanjima oko svog porijekla. Dvanaest izabranih portreta i poglavlja koja slijede, oslikat će djecu okupacije u Njemačkoj i Austriji nakon Drugog svjetskog rata, i predstaviti njihove živote i veliku čežnju za istinom. Putovanje u prošlost nosi sa sobom bol, nesigurnost ali ujedno i nadu.

Moja knjiga nastoji djeci okupacije, baš kao i svim drugim čitaocima, probuditi hrabrost za suočenje sa vlastitom prošlošću, kako se nerazriješena pitanja ili čak traume ne bi prenosile na naredne generacije.

Zbog čega pišem ovu knjigu

Vrlo rano sam osjetila da nisam bila željeno dijete. Nešto nije štimalo u vezi sa mnom. Bila sam jedinica u dobro situiranoj građanskoj porodici, a ipak kod nas je sve izgledalo komplikovanije nego u drugim porodicama koje sam poznavala. Nisam to mogla razumjeti.

Od najranijeg djetinjstva pomišljala sam na to da moj tata možda uopće nije moj otac. U tom pogledu bilo je očiglednih naznaka. Rođena sam 1946. u Austriji. U jednom životnom trenutku usput mi je spomenuto: „Kada se tvoj tata vratio iz ratnog zarobljeništva morao se prvo navići na tebe. To mu nije bilo lako i zato mu se često znala omaknuti ruka“. Kao djevojčica bila sam izložena nasilju. Tek nakon što sam, već u pubertetu, počela da postavljam pitanja, dobila sam objašnjenje o tome zašto me je tata upoznao tek kada mi je bilo dvije godine. On je, navodno, za vrijeme ratnog zarobljeništva dobio dopust od tri dana i u tom periodu sam ja začeta. U to nisam vjerovala, ali nisam imala hrabrosti da otvoreno izrazim svoju sumnju.

Tako sam godinama pažljivo promatrala, namjerno ili slučajno prisluškičala i stvarala svoju vlastitu sliku o tome. Tek u kasnijim godinama prvi put sam izrazila svoje sumnje, ali opet samo dobrim prijateljima. Roditelje nisam nikada pitala. Oni su preminuli 1974. i 1981. godine. Ponovo sam bila suočena sa lažima o njihovim životima. Bilo je mnogo toga što su skrivali. Kada je majka preminula, otac mi je rekao da ona ne može imati crkveni pogreb, jer je u vrijeme nacističke vladavine morala da istupi iz crkvene zajednice. To sam uspjela srediti sa mjesnim svećenikom. Kada je otac preminuo, našla sam u njegovim dokumentima da je bio član NSDAP¹. O tome sam ga ranije pitala više puta, no uvijek je poricao.

Voljela sam svoje roditelje, ali nikada nisam mogla da im udovoljim. Stalno sam se poredila sa drugom djecom i zaključivala da su druga djeca više značila svojim roditeljima. Naime, oni su se brinuli, zalagali i htjeli ono

---

¹ Nationalsocijalistička njemačka radnička partija (op. prev.)

najbolje za svoju djecu. Kod mene je to bilo drugačije. S obzirom da nikako nisam željela potonuti, naučila sam kako da se izborim za ono što želim. Na svoj 52. rođendan, 1998., razgovarala sam sa jednom prijateljicom o doživljajima iz ranog djetinjstva. Naše majke, tada pokojne već više od 20 godina, bile su prijateljice iz mladosti. Tada sam prvi put smogla hrabrosti da je upitam da li je moguće da moj tata nije moj pravi otac: "Znaš li nešto o tome?" Osjetila sam da ju je moje pitanje u prvi mah začudilo, nakon čega je energično poricala. Još iste večeri me nazvala da bi mi kroz plač rekla: „Ti si tako često govorila o svome ocu. Ja sam uvijek šutjela. Danas si me prvi put otvoreno pitala i sada ću ti reći istinu. Ne, tvoj pravi otac je američki vojnik s kojim je tvoja majka imala vezu za vrijeme boravka u Gornjoj Austriji.“ Ona je morala obećati da neće nikada i nikome pričati o tome. Sada me više nije željela obmanjivati: „Do sada me to nikada nisi pitala. Svi su tu tajnu ponijeli sa sobom u grob, a ja to ne mogu“, kazala je gušeći se u suzama. Šok koji je ovo saznanje kod mene izazvalo bio je velik. Iako sam to već prethodno naslućivala, moj cijeli svijet se srušio. Više ništa nije bilo isto. Plačući sam tražila fotografije iz tog perioda. Bilo je samo pet fotografija sa bebom i dvije fotografije moje majke. Na jednoj od njih jasno se vidi da ona stoji pored crnog mercedesa u vojnim hlačama i džemperu. Na drugoj izgleda vrlo elegantno. Na poleđini njenim rukopisom piše: *septembar 1945., Gmunden*. Tada sam po prvi put obratila pažnju na ove detalje. Sedmicama nisam mogla da dođem sebi. Danonoćno me mučilo pitanje zašto su me roditelji ostavili u ubjeđenju da sam njihovo zajedničko dijete. Osjećaj tuge postepeno se miješao sa nečim što je ličilo na olakšanje. Godinama sam mislila da sam nepravedna prema roditeljima jer sam ih sumnjičila da mi nešto skrivaju. Sada se nisam morala stidjeti svojih sumnji. Osjećaj me nije varao. Bio je mnogo bliži istini. Bilo je to za mene ogromno olakšanje.

Majka i čovjek, moj očuh, za koga sam oduvijek vjerovala da je moj biološki otac, vjenčali su se 1936. godine. On, koga cijelog njegovog života nisam zvala očuhom, bio je od 1929. godine profesionalni vojnik u njemačkoj vojsci. Nakon pripajanja Austrije 1938., živjeli su u IX. okrugu u Beču. Moj očuh je 1944. dospio u jugoslovensko ratno zarobljeništvo, a majka je, u decembru 1944., u strahu od *Rusa* pobjegla iz Beča. U ljeto

1945. dospjela je u Attnang-Puchheim u Gornjoj Austriji. Nije se mogla vratiti u Beč. Ja sam rođena u Vöcklabrucku, u novembru 1946. godine. Majčin suprug je u mom rodnom listu naznačen kao moj otac. Iz Austrije smo prognani u jesen 1947. godine i preselili smo se u Bochum u Sjevernu Rajnu - Vestfaliju. Očuh nam se pridružio tek početkom 1948., odnosno nakon otpuštanja iz ratnog zarobljeništva.

Djetinjstvo mi je bilo obilježeno mnogim problemima roditelja. Prve tri godine živjeli smo u Bochumu, tačnije u barakama. Tek 2012. sam saznala da je to područje za vrijeme rata bio izdvojeni dio koncentracionog logora *Buchenwald*. Uslovi u kojima smo živjeli su bili deprimirajući. Toga se nerado sjećam. Moji roditelji su se često svađali. Ima jedno pitanje koje je moj očuh često postavljao, a koje nisam shvaćala. Ono mi se posebno urezalo u pamćenje. „A šta si tada radila u Austriji?“ Razbijala sam sebi glavu šta bi to moglo značiti. Šta li je moja majka mogla raditi u Austriji? Očeva porodica, djed i baka, tetke, ujak i njihova djeca, svi su se držali podalje od majke i mene.

Majka je s užitkom pričala o Gornjoj Austriji. To je bio najljepši period njenog života. Navodno, radila je za Amerikance, ali nije nikada pričala o detaljima. Od Amerikanaca je dobila sve, imala je stan i mnogo prijatelja. Za ljetni raspust 1955., roditelji su me prvi put vodili u Gornju Austriju. Između ostalog, tada sam upoznala i jednu majčinu prijateljicu iz perioda kada je živjela u Attnang-Puchheimu. Tada sam saznala da je upravo ona odabrala oba moja imena. Svoje drugo ime sam dobila po njoj. Zavoljela sam je spontano i divila joj se. Bila je 15 godina mlađa od majke i jako lijepa. Postala je moja omiljena teta. Sve do 1965., ljetne raspuste sam provodila u mjestu svoga rođenja u Gornjoj Austriji. I dan - danas osjećam da je to moja domovina.

Nakon završetka škole i sticanja zanimanja, 1967., u mojoj 21. godini, preselila sam se u Stuttgart, udala se i dobila dva sina. Bila sam stalno u kontaktu sa roditeljima. Nemam braće ni sestara. Roditelji su mi bili važni, voljela sam ih usprkos svemu. Završila sam za ljekarsku pomoćnicu, a kasnije, kada sam dobila sinove, radila sam kao sekretarica. Od 1966. živim u Berlinu. Sve do njihove smrti, roditelji nisu pričali sa mnom o mom stvarnom porijeklu.

Nakon telefonskog razgovora sa prijateljicom iz Bochuma, znala sam da mi samo jedna osoba može pomoći u potrazi za ocem – bila je to moja teta iz Gornje Austrije. Ona se interesirala za moj život, za moju djecu, radovala se našim redovnim susretima i poklanjala nam vrijedne poklone. Živjela je sama i mi smo bili njena porodica. Morala je znati nešto više o mom rođenju i o mom ocu. Nije bilo nikoga drugog koga bih mogla pitati. Napisala sam joj pismo i objasnila joj moje dugogodišnje sumnje o kojima nikada nisam otvoreno govorila. Navela sam i to da sam saznala istinu. Zamolila sam je za pomoć kako bih pronašla pravog oca u Americi.

Tri mučne sedmice čekala sam na njen odgovor. Nisam imala hrabrosti da je nazovem. Onda je, napokon, stigao poziv. Međutim, pri telefonu nije bila ona ljubazna osoba koju sam poznavala. Njen glas je bio drugačiji, osjećala se napetost. Očigledno da joj je bilo jako teško razgovarati sa mnom. Odmah mi je potvrdila: „Da, tačno je da je tvoj otac Amerikanac.“ Onda je uslijedio izljev bijesa na osobu koja mi je to otkrila. Na moja insistirajuća pitanja o očevom imenu, napokon je rekla: “Zvao se Bill Knox. Više od toga ne znam.”

Nisam joj vjerovala. Bila sam sigurna da zna nešto više. Nakon telefonskog razgovora bila sam potresena i razočarana. Zašto je bila tako distancirana, ljutita, bez saosjećanja i razumijevanja za mene i moju situaciju?

Nemajući pojma kako bih to mogla izvesti – u meni je sve više sazrijevala odluka da tražim oca. U decembru 1998. u Bochumu sam posjetila rodbinu moga očuha. I oni su znali istinu o meni, mada ne i detalje. Ja sam bila američko dijete! Hladnoća kojom su mi se obraćali skoro da nije bila podnošljiva. Još kao mala osjećala sam da se oni prema meni odnose drugačije nego prema drugim rodicama i rođacima. Sada sam shvatila i zašto. Za mene nikada nije bilo mjesta u toj porodici.

U januaru 1999. prijateljica iz Stuttgarta dala mi je broj telefona jednog američkog veterana u Heidelbergu. On je imao veliko razumijevanje za moju situaciju i rekao mi je da moram saznati u kojoj je diviziji, odnosno jedinici američke vojske, u Austriji 1945. služio Bill Knox. U Institutu za istraživanje posljedica rata *Ludwig Boltzmann* u Grazu mi je preporučeno

da se obratim vojnom historičaru dr. Schmeidlu u Beču. On mi je odmah ponudio svoju podršku.

U martu 1999. planirala sam odlazak u Gornju Austriju. Prije toga sam se u općinskim službama informisala o osobama koje su se iz lokalno-historijskih interesa zanimale za period okupacije. Pri tome sam saznala imena dva starija gospodina koji su pristali na sastanak. Također, zamolila sam lokalne dnevne novine za objavu članka o mojoj potrazi. Sedmicu prije moje posjete izašao je članak: *Žena iz Berlina traži US-GI²*. Tokom boravka u Gornjoj Austriji dobila sam neočekivano veliku podršku u općinskim službama. To se posebno odnosi na osobe koje sam lično propitkivala. Većina njih je već prethodno pročitala novinski članak i bila pripremljena za razgovor. U općini Attnang-Puchheim pronašli su prijavni list moje majke i tako sam saznala da je ona tu došla u augustu 1945.

Jedna stara dama se posebno jasno sjećala moje majke i američkog oficira sa crnim mercedesom. Živjela je u neposrednom komšiluku i također je pričala o majčinoj prijateljici koju je čak i imenovala. Bila je u pitanju moja teta. Objе žene su bile jako bliske. Tako sam dan za danom saznavala sve više i više. Mnogo toga me je šokiralo jer sam zapravo samo tragala za ocem. Prije same potrage, teta me je htjela odgovoriti od putovanja s obrazloženjem da sigurno niko ništa neće znati. Svakog dana sam je posjećivala kako bih je obavještavala o onome što sam dan za danom saznavala. Paralelno s tim, ona je postepeno postajala sve nervoznija jer je lično poznavala mnoge od njih koji su svesrdno nastojali pripomoći. U namjeri da ih ostavim u uvjerenju da se teta i ja ne poznajemo, nikada nisam svjedocima odavala njeno ime. U nastojanju da me ubijedi da odustanem od svega, razgovori s njom me više nisu dovodili do novih saznanja. Naprotiv, iako je 1945. imala gotovo 20 godina, znala je reći: "To su odavno zaboravljene stvari. Pusti stare priče".

Nakon mog povratka u Berlin, a na moje veliko iznenađenje, teta me je jednom nazvala i jednostavno obećala dati adresu jednog Amerikanca. Bio je u pitanju stari prijatelj, koji bi mi možda mogao pomoći u potrazi za Billom Knoxom. Ona ga je upoznala davne 1945. godine u Uredu za vojnu

---

² US-GI - oznaka za vojnike američkih vojnih snaga (op. prev.)

upravu. Odmah nakon mog obraćanja, James G.³ mi je pismeno odgovorio. Zaglavlje njegovog pisma je bio impresivno. Naime, bio je vlasnik jedne velike advokatske kuće. Potvrdio mi je prijateljstvo sa mojom tetom i obavijestio me o tome kada i sa kojom divizijom je 1945. došao u Austriju. Također je potvrdio i to da je Grieskirchen bila njegova tadašnju lokacija prebivališta koja je bila nešto više od 30 kilometara udaljena od Attnang-Puchheima. Međutim, on nije bio tu kao ni u Vöcklabrucku. Nije poznavao ni moju majku ni Billa Knoxa. Na kraju me upozorio da je u Americi nemoguće pronaći oca i da se ne bih trebala dalje uplitati u privatne porodične stvari. Bila sam razočarana. Američki veteran u Heidelbergu slutio je da je upravo James G. bio moj otac koji me je svojim pismom pokušao spriječiti da nastavim potragu. Usprkos činjenici da su se u međuvremenu mnogi ljudi u SAD-u i Austriji trudili oko ove potrage, Bill Knox nikada nije pronađen. John Kornblum, američki ambasador u Berlinu, kroz razgovor sa Christinom Rau, suprugom tadašnjeg saveznog predsjednika Johannesu Raua, snažno se zauzeo oko potrage za Billom Knoxom. Nažalost, opet bez ikakvog uspjeha. Početkom 2000. godine sam po drugi put pisala Jamesu G. Ponovo sam dobila iste formulacije koje mi nisu nimalo pomagale. Moja teta je pak, tokom naših redovnih telefonskih razgovora u kojima me je ispitivala o novim saznanjima, uvijek iznova naglašavala: "James kaže da se trebaš kaniti toga. Nikada nećeš saznati pravu istinu." S obzirom na cjelokupnu situaciju, naš odnos se pogoršavao i prestala sam joj vjerovati.

U septembru 2000. odlučila sam se na istragu u Grieskirchenu, upravo tamo gdje je James G. bio stacioniran. Otkrila sam da je Grieskirchen bio zapravo ispostava CIC-a (Counter Intelligence Corps) za područje Gmudena. Crni mercedes s majčine fotografije pripadao je tamošnjem voznom parku. Jedan stariji gospodin iz Grieskirchena mi je pričao da su CIC oficiri bili česti gosti njegovih roditelja. Obećao mi je fotografije koje sam ujedno vrlo brzo dobila poštom. Jedna od njih je sve promijenila. Riječ je o portretu jednog mladog oficira sa posvetom na poleđini: *Božić 1945*. Riječ je oficiru Jamesu G. Sličnost sa mnom i mojim mlađim sinom je bila neporeciva. Jedan prijatelj je preko Overlaya uporedio moje i sinovljeve

---

³

Ime izmijenjeno

fotografije sa njegovom i rezultat je bio očigledan. Bila sam sigurna da je James moj otac.

Tokom moje istrage posebnu pažnju sam usmjerila na američke vojne novine *Stars and Stripes* kao i na članak o *TRACE-u* – današnjem *Gltrace-u*. Moj prvi sagovornik je bio odvjetnik iz Miamija koji je besplatno radio za *TRACE*. On također nije vjerovao u postojanje nekog Billa Knoxa. Bio je ubijeđen kako moramo što više saznati o Jamesu G.: “You can catch him if you proof him.”. Dr. Niels Zussblatt iz NPRC-a (National Personnel Record Center) u St. Louisu je iznova istraživao. Definitvno nije postojao Bill Knox, ali su postojali relevantni podaci o Jamesu G. Sredinom septembra 2002., prije nego sam uspjela odletjeti u Ameriku, saznala sam da je 87-godišnji James, nakon duže bolesti, preminuo. Pročitala sam da je bio dva puta oženjen, da nije imao djece i da je bio visoko cijenjeni advokat. Također sam pročitala da je bio uključen u rad mnogih društveno-angažiranih organizacija poput Amnesty Internationala, te da je bio predstojnik baptističke crkve.

Kada sam imala namjeru da tetku informišem o njegovoj smrti, ona je već bila upoznata s tim. Odnos koji je nekoć bio prožet ljubavlju i razumijevanjem, moja potraga za ocem je u potpunosti narušila. Prekinule smo svaki kontakt. Iako je stara i živi sama, ona me se odrekla. Do danas ostaje neodgovoreno zašto je to učinila.

U periodu kada je moj navodni biološki otac preminuo, dobila sam upit od *Gltracea* da li bih ih mogla podržati u budućim potragama u Njemačkoj i Austriji. Taj zadatak sam sasvim spontano prihvatila. Razlog tome je između ostalog i moja zahvalnost mnogobrojnim ljudima koji su me tokom moje potrage podržavali. (Više informacija o *Gltraceu* se nalazi u poglavlju “Potraga za ocem”.)

Od 2003. radim radim pro bono za *Gltrace* i pomažem djeci okupacije sa njemačkog govornog područja u njihovoj potrazi za nepoznatim očevima. U priči o njemačko-američkim odnosima to je još uvijek otvoreno i mučno poglavlje. Do sada sam uspjela spojiti na desetine očeva i njihove djece. Svaka potraga je novi ekvilibrij između nade i razočarenja. Često se u tom procesu iznova otvaraju rane koje je vrijeme nedovoljno liječilo. Niko to ne može bolje razumjeti od mene.

Imam manje iskustva sa djecom ruskih, francuskih i engleskih snaga okupacije. Ipak, ponekad sam u prošlosti uspijevala pomoći i nekima od njih. Ključni problem koji je vezan za to je činjenica da za djecu okupacije drugih savezničkih snaga ne postoji zvanična podrška aktualnih vlada. Jedino se vlada SAD-a 1990. angažirala po tom pitanju. Danas to znači da će, ukoliko tokom djelovanja US armije na stranim ratištima njihovi vojnici ostave vlastitu djecu za sobom, njihova Vlada će toj istoj djeci pomoći u potrazi za biološkim očevima. U to se ubrajaju djeca iz Europe, Koreje i Vijetnama. NPRC je odlučio pružiti slobodan pristup ličnim podacima očeva za kojima se traga.

Tokom godina spojila sam skoro pa 200 porodica, ali porstoji još najmanje toliko razočarenja. Često se dešavalo da otac ne bude pronađen zbog nedovoljnih informacija ili bi se odigravali scenariji u kojima su locirani očevi ili čak čitave porodice odbijale bilo kakav kontakt, što je djeci padalo još teže.

Usrećili smo mnoge ljude jer smo im mogli razjasniti njihovo porijeklo – ali također i mnoge očeve jer su dobili priliku upoznati vlastitu djecu – iako nam to nije uvijek uspijevalo.

Okupator, okupirani i djeca okupacije u Njemačkoj i Austriji 1945.-1955.

Sabine Lee

Kao direktna posljedica Drugog svjetskog rata, u Njemačkoj i Austriji je na svijet došlo desetine hiljada tzv. djece okupacije. Riječ je o djeci lokalnih majki i očeva koji su bili pripadnici snaga okupacije. Često ih se nazivalo *djecom neprijatelja*, iako, pravno gledano, njihovi očevi više nisu bili neprijatelji i često su – baš kao i njihove majke – bili izloženi različitim oblicima diskriminacije.

Kao što će biti detaljno razloženo u redovima koji slijede, odnosi između savezničkih trupa i lokalnog civilnog stanovništva bili su višeslojni. To se posebno tiče odnosa između Savezničkih snaga okupacije i lokalnih žena čije su međusobne relacije obuhvatale složen spektar odnosa koji se protezao od strastvenih ljubavnih veza pa do praktičnih servisnih usluga i aranžmana, kao i prostitucije zarad pukog preživljavanja. Tu se ubraja i seksualno nasilje koje je pak velikim dijelom obilježavalo opću, javnu sliku i predodžbu o prirodi ovih odnosa. Upravo je u ovoj knjizi riječ o sudbinama djece koja su nastala iz jednog, ne tako beznačajnog broja ovih veza i odnosa. Ovaj uvodni prilog nastoji prikazati historijski i politički kontekst jednog vremena u kojem su nastali i razvijali se odnosi i veze između okupatora i okupiranih tokom i neposredno nakon kraja rata. Imajući u vidu ukupan kontekst, namjera je predstaviti analizu različitih životnih puteva djece okupacije u Njemačkoj.

Neposredno pred kraj rata, u februaru 1945. na konferenciji na Jalti, tri glavna saveznika: SAD, Sovjetska Unija i Velika Britanija podijelili su Njemačku na tri – a kasnije uključenjem Francuske – na četiri zone okupacije. Nakon što je u maju 1945. Njemačka bezuslovno kapitulirala

i što je ujedno označilo kraj rata u Europi, došlo je do tzv. *Big Three* sastava, odnosno ujedinjenja sovjetskog državnog poglavara Josefa W. Staljina, američkog predsjednika Harryja S. Trumana i britanskog premijera Clementa Attleeeja radi okupacije Njemačke koja je trajala od samog osnivanja dvije njemačke države, odnosno od 1949. sve do 1955. godine.

Okupacija je podrazumijevala dugotrajnu fazu stacioniranja i pozicioniranja stranih vojnika na njemačkom tlu, ali ujedno i intenzivan kontakt među stranim vojnicima i lokalnim civilnim stanovništvom. Samim tim, nikada neće biti tačno ustanovljen tačan broj djece koja su nastala kao rezultat intimnih odnosa okupatora i okupiranih. Jedna analiza govori o tome da je već 1955. godine u zapadnoj zoni Njemačke bilo više od 66 000 djece od kojih su čak njih 37 000 bila djeca američkih vojnika. Neosporno je da ove brojke u konzervativnom smislu predstavljaju barem približnu sliku tadašnje stvarnosti. *Apsorpcija* izvanbračne djece u lokalne porodice, odnosno slučajevi u kojima su muževi lokalnih majki prešutno priznavali očinstva nad ovom djecom, ili situacije u kojima su porodice iz različitih razloga skrivale od javnosti porijeklo ove djece, upravo ukazuju na činjenicu koliko je velik broj djece okupacije. Ozbiljne procjene polaze od pretpostavke da postoji oko 250 000 djece okupacije.

Ove brojke su podjednako neprecizne i na području Austrije. Sudeći po zvaničnim statistikama, u godinama između 1946. i 1953. rođeno je oko 8 000 djece čiji su očevi bili strani vojnici. Nove procjene pak govore o postojanju najmanje 20 000 djece.

Ne samo da ukupan broj djece okupacije nije jasan, već je također nepoznat i broj djece koja su začeta kao rezultat seksualnog nasilja kojeg su počinili vojnici okupacije. Također je nepoznat broj djece koja su začeta u ljubavnim vezama i aferama. Samo jedan dokument preuzet iz Ministarstva finansija pokazuje da je 1959. godine podnešeno 6 325 zahtjeva za finansijsku podršku majki čija su djeca začeta silovanjem koje su počinili neki od pripadnika vojnih snaga okupacije. Čak je i ovdje upitno da li ove brojke tačno i precizno reflektiraju stvarne dimenzije ovog problema, odnosno da li je istinski broj silovanih žena mnogo veći od postojećih zvaničnih statističkih podataka.

Kako bi se što bolje razumjela životna iskustva koja su ovu djecu trajno obilježila i neovisno o egzaktnim ciframa koje razotkrivaju tačan broj pogođenih, iznimno je važno rasvijetliti okolnosti koje su dovele do uspostave odnosa između vojnika i lokalnih civila. Historijske i političke pozadine različitih okupacija su u najmanju ruku višeslojne jednako kao i odnosi između okupatora i okupiranih, između oslobodioca i oslobođenih. Svi ovi faktori i međusobni odnosi tokom zadnjih ratnih i poslijeratnih mjeseci su doživjeli značajne promjene u odnosu na vojne i političke razvojne procese tog vremena.

Crvena armija

Terminalna faza rata u kojoj su zapadni Saveznici i Sovjetska unija izborili put u Treći Reich bila je u čitavoj Europi popraćena valom silovanja i drugog seksualnog nasilja. Veliki broj ovih nasilnih radnji se upravo odigrao u Njemačkoj i Austriji dok su počinitelji najčešći bili pripadnici sovjetskih snaga. Iako se procjene o ovim napadima nesrazmjerno kreću između deset hiljada i dva miliona slučajeva silovanja, analize pojedinih historičara koji se koriste pojmovima poput "najveći fenomen masovnog silovanja u historiji" oslikavaju dimenzije ovih zločina. Smatra se da je samo u Berlinu, koji je očigledno bio najveće žarište seksualnih napada, izvršen najveći broj silovanja koji iznosi 7 posto od ukupnog broja svih žena iz tog perioda. Silovanja su bila proizvoljni čin vojnika, a među žrtvama je bilo žena i djevojčica različitih starosnih dobi, Njemica, oslobođenih žena žrtava nacističke diktature i pripadnica nekih drugih nacionalnosti. Rezultat mnogih silovanja su bile trudnoće koje su u velikoj mjeri zadržane usprkos legalizaciji abortusa u slučaju silovanja. Iako ne postoje precizni podaci i brojevi, istraživanja polaze od pretpostavki da je, posebno u ruralnim dijelovima zemlje, postojao izrazito veliki broj djece koja su rođena uslijed čina silovanja.

Iako ovi zločini u velikoj mjeri odražavaju sliku odnosa između sovjetskih snaga okupacije i civilnog stanovništva, važno je naglasiti i činjenicu da su u tom periodu nastali i mnogi dobrovoljni prijateljski odnosi koji su prerastali i u ljubavne veze. Možda to nije bio slučaj u

samoj fazi oslobođenja, ali zasigurno jeste kasnije tokom okupacije. Nasuprot nekim očekivanjima, silovanja njemačkih i austrijskih žena koja su počinjena od strane Savezničkih vojnih snaga nisu bila obilježena šutnjom. Naprotiv, ova svjedočenja su zapisivana u dnevnicima, memoarima i romanima. Seksualni zločini počinjeni nad ovim ženama su bili javna tajna. Nasuprot tome, ljubavne veze i afere su prešućivane i skrivane između ostalog i zbog straha od društvene stigmatizacije u kojoj fraternizacija nije bila odobravana čak ni s okupatorom koji se zvanično više nije smatrao neprijateljem. Ova vrsta fraternizacije ne samo da je bila ilegalna već je kod lokalnog stanovništva, porodica i prijatelja budila veliko nepovjerenje i nezadovoljstvo. Zbog toga se ne treba čuditi zašto su djeca začeta u kontekstu ovakvih međudnosa decenijama bila tabu tema. Njihovo biološko porijeklo je višestruko držano u tajnosti, a njihovi sovjetski korijeni čvrsto pokopani. Usprkos svemu tome, period okupacije je donio i mnogobrojne ljubavi. Nisu postojali isključivo *Rusi* od kojih se nadaleko i naširoko strahovalo. Postojali su ujedno prijateljski, kultivirani i srdačni ruski vojnici ili oficiri. Iako je sprovođenje zabrane o fraternizaciji na različite načine implementirano, produbljivanje bilo kakvih odnosa od strane sovjetskih vojnika nije bilo odobravano. Naime, iako su sovjetski vojnici od 1953. godine imali mogućnost unutar zone okupacije sklapati brakove sa Njemicama, u praksi se to dešavalo vrlo rijetko. Mnogo su češće bile tragične ljubavi u kojima su vojnici skončavali hapšenjima, odvođenjima i smaknućima. Ovakve drastične mjere nisu bile u praksi drugih vojnih savezničkih snaga.

Slična iskustva i prakse su vidljive u nedavno produciranom dokumentarcu naslova *Inconnu – présumé français* koji pripovijeda živote djece koja su zbog indo-kineskog rata u nedoumici u pogledu stvarnog identiteta njihovih očeva. U odnosu na to, ukupna životna situacija mnogobrojne djece okupacije bi se mogla obilježiti jednom općom karakteristikom, odnosno riječima: *nepoznat – vjerovatno ruski* što posebno važi za djecu rođenu u sovjetskim zonama. Djeca rata su pripadala poslijeratnoj generaciji onih koji su rasli bez očeva. Za razliku od one djece čiji su očevi položili živote za *njemačku domovinu*, djeca okupacije su često uzaludno postavljala pitanja o očevima.

Vojna vlada često nije znala ili nije željela znati za vlastite vojnike koji su u Njemačkoj začeli svoju djecu. Ponekad, kada bi se dešavalo da istina ipak izađe na vidjelo, često se postupalo tako što bi se ocu uručio premještaj, odnosno povratak u Sovjetsku Uniju. Upravo iz tog razloga, djeca sovjetskih vojnika su skoro u svim slučajevima odrastala bez očeva. Živjela su bilo kod baki i djedova, bilo kod rođaka, hraniteljskih porodica, pa čak i u dječijim domovima. Na osnovu svih do sada raspoloživih informacija, otprilike dvije trećine djece začete od strane sovjetskih vojnika su odrastala pod skrbništvom majki ili rođaka, a jedna trećina u dječijim domovima ili u hraniteljskim porodicama. Također mnoga od njih su često bila integrirana unutar majčine porodice tako da nisu ni znala da muškarac kojeg su smatrali svojim tatom zapravo i nije bio njihov biološki otac. Općenito gledano, većina njih je odrastala u situacijama koje su mnogi opisali kao *zidove šutnje*.

Uzme li se u obzir i kontinuirano pogoršavanje odnosa između zapadnih i sovjetskih okupacionih sila, kao i rastuće napetosti Sovjetske Unije i mnogih Nijemaca na okupiranim zapadnim i istočnim područjima, onda nimalo ne čudi zašto je stigmatizacija djece sovjetskih vojnika bila tako snažno utkana u cjelokupno društvo. Zapravo, ova djeca su predstavljala idealno bojno polje za rasističke, moralne i ideološke osude. Sve do 1960-ih godina nazivi poput *rusko derište* ili *rusko dijete* su bile uobičajene psovke. Strah od diskriminacije i stigmatizacije je taj koji je često poticao žene na skrivanje ljubavnih veza sa sovjetskim vojnicima, odnosno na tajenje njihovog očinstva. Tome treba dodati i poteškoće na koje su majke nailazile u potrazi za potencijalnim budućim očevima koji su bili spremni suočiti se s izazovima odgajanja djece Crvene armije. Iako ponekad u varijacijama, tokom cjelokupnog perioda okupacije politika antifraternizacije se provodila vrlo strogo, a sklapanje brakova između sovjetskih vojnika i Njemica, odnosno Austrijanki je dugo vremena bilo nezamislivo. Pored toga, ukoliko bi se u izuzetno rijetkim slučajevima uspjelo zakonski ustanoviti očinstvo nad nekim djetetom, sovjetske snage okupacije bi činile sve moguće kako bi spriječile bilo kakav daljnji kontakt sa majkom ili djetetom. Sovjetska vojna vlada je strogo branila bilo koje zvanično izjašnjavanje o očinstvu, pa je samim tim majkama bilo

praktično nemoguće pozvati očeve na odgovornost. Ista je situacija bila na djelu čak i u slučajevima kada su očevi dobrovoljno željeli i pokušavali emocionalno i finansijski podržavati majke i djecu. Za majke nije postojala nikakva mogućnost utvrđivanja očinstva što ih je pak onemogućavalo da u skladu sa njemačkim zakonom ostvare pravo na izdržavanje. Očevi su mogli, a često su i morali, odreći se mogućnosti izdržavanja majke i djeteta. Zbog toga su oni često živjeli u vrlo teškim materijalnim uvjetima. Tek sa potpisanim sporazumom iz 1957. o stacioniranju vojnih snaga, UDSSR i DDR su bili složni u vezi sa zakonom koji je omogućavao majkama i djeci koja su rođena iza 1955. godine legitimno pravo na izdržavanje.

Treba imati na umu da iz perspektive sovjetskih vojnih organa nije postojao tzv. *problem* djece okupacije. Stoga je na njihovom teritoriju, za razliku od zapadnih zona, a kasnije Savezne republike, bilo još teže obuhvatiti ukupnu brojnost djece. Kada je u pitanju finansijska podrška, arhive zvaničnih Ureda za skrb nad mladima posjeduju dokumentaciju o velikom broju teških egzistencijalnih slučajeva. U prilog tome govore mnoga sjećanja iz perioda djetinjstva i adolescencije koja otkrivaju izraženu stigmatizaciju u životima djece okupacije. Bez obzira na to, do današnjeg dana nedostaje adekvatan naučni pristup i obrada ove teme koja bi omogućila izradu komparativne analize stanja različitih zona okupacije i njihovog razgraničavanja.

Kao posljedica gore navedenih okolnosti, jako je mali broj sovjetske djece okupacije koja su u potencijalnoj mogućnosti pronalaska svojih očeva. Ipak, njihova želja za pronalaskom oca je danas, baš kao i nekada, velika – i to bez obzira na vrstu odnosa koja je bila između njihovih roditelja. Tome možda ponajbolje svjedoči formulacija jednog djeteta okupacije koje je tokom učešća na prvoj naučnoj konferenciji posvećenoj ovoj temi izjavilo: “Mi nismo samo “zamršeni tragovi” jednog rata, već ujedno i djeca koja imaju potrebu svojim očevima i životnim pričama podariti lice.”⁴ Stoga je za mnoge potraga za očevima postala životna zadaća usko povezana sa porodičnim korijenima i zamršanim čvorištima vlastitog identiteta, čak i za onu djecu koja su rođena uslijed čina silovanja.

⁴ www.wienerzeitung.at/themen_channel/wz_reflexionen/vermessungen/?em_cnt=486729&em_cnt_page=2
(pregledano: 3. decembra 2014).

GI - djeca

Iako je odnos između okupatora i okupiranih u slučaju prisustva američkih vojnih snaga tokom i nakon rata bio općenito prijateljskog karaktera, ipak su djeca ove okupacije odrastala bez tačnih i konkretnih detalja o njihovom biološkom porijeklu. Kako bismo to pravilno razumjeli, potrebno je osvrnuti se na pozadinu ove okupacije. Tokom Drugog svjetskog rata samo je u Velikoj Britaniji boravilo preko tri miliona američkih vojnika koji su se pripremali za invaziju Zapadne Europe. Upravo zbog toga su Britanci ovo iskustvo *mirne okupacije* kao i prisustvo stranih vojnika često rezimirali karakterizacijama poput: *Overpaid, over-fed, over-sexed and over here.*

Slična situacija je bila i u poslijeratnoj Njemačkoj. Naime, 1945. na njemačkom tlu je boravilo oko 1,6 miliona Amerikanaca. Iako se ovaj broj vrlo brzo smanjio, pa je u periodu između 1947. i 1950. pao na oko 135 000, prije nego je korejski rat podigao prisustvo trupa na cifru od 360 000 vojnika, prisustvo Amerikanaca u njihovim zonama okupacije je bilo široko rasprostranjeno.

Za razliku od Velike Britanije, Njemačka je bezuslovno kapitulirala i SAD je pokušavala na početku antifraternizacijske politike sprečavati bilo kakve prijateljske, a kamoli intimne kontakte. Ipak, vrlo brzo se ispostavilo da je ova vrsta nametnute zabrane bila neuspješna, jer je stvarnost sa kojom su se vojnici svakodnevno suočavali bila u potpunoj kontradikciji sa propagandom o antifraternizaciji. Reakcija na ove neuspjele pokušaje indoktrinacije se ogledala u činjenici da su već u oktobru 1954. stupile na snagu odredbe koje su bile mnogo manje rigidne. Međusobni kontakti su bili dozvoljeni osim u situacijama kada su vojnici boravili u njemačkim porodicama ili kada je bilo u pitanju sklapanje braka. Općenito, na njemačko-američka prijateljstva se gledalo sa podozrenjem – i to ne samo s američke strane. Američke novine su većinu mladih djevojka koje su krojile prijateljstva sa vojnicima portretirale kao posebnu vrstu njemačke *gospođice*. Ova vrsta karakterizacije se vrlo brzo transformirala u demonizirajuće stereotipe koji su snažno proturječili dominirajućim portretima naivnih, čeznutljivih vojnika

koji su najčešće bili portretirani kao žrtve predane na milost i nemilost zavodljivim čarima njemačkih djevojaka. Iako su tzv. *good-time-girls* smatrane djevojkama lakog, ali ne i opasnog morala, predrasude i osude Njemica su imale znatno negativniji predznak.

Svijest žena o sigurnoj stigmatizaciji ih nije sprečavala da uspostave veze s američkim vojnicima. Naprotiv, bilo ih je uistinu mnogo. To je ujedno bila i posljedica demografske situacije iz ovog perioda. To znači da je npr. u muško-ženskoj grupi ljudi, dobne starosti između 20 i 30 godina, na 100 muškaraca bilo oko 167 žena, dok je u grupi, dobne starosti između 30 i 40 godina, bilo pak 100 muškaraca na 151 ženu. Kao što je već prethodno spomenuto, mnogi intimni kontakti nisu bili obostrano dobrovoljni, međutim nisu svi bili ni čin prisile. Kako bi skrebile za sebe i porodicu, mnoge žene su koristile svoja tijela kao dio strategije preživljavanja. U tom smislu, ove veze nisu bile posljedica iznuđivanja stranih vojnika. Naprotiv, nastanak tih veza su iznudile iznimno teške životne okolnosti koje su vladale u poraženoj i uništenoj Njemačkoj i Austriji. Ipak, silovanja u američkim zonama okupacije nisu bila rijetkost. Treba imati na umu da je koncem rata broj prijavljenih kažnjivih djela u mjesecu februaru 1945. iznosio 31 nedjelo, dok je iste godine u martu taj broj porastao na 402, a u aprilu na 501 nedjelo. Iako su ove brojke znatno manje u odnosu na situaciju koja je vladala u sovjetskim zonama okupacije, svijest o tome da ove cifre nisu bile konačne i potpuno precizne, u velikoj mjeri je uznemiravala američko vojno vodstvo.

Kao što je već gore spomenuto, jedna državna statistička obrada je pokazivala da je tokom 1955. godine začeto oko 37 000 GI djece, od kojih je oko 4 000 afroameričkog porijekla. Ova istraživanja jasno pokazuju zašto su djeca okupacije prije svega njemačko-američki problem. 55 posto djece okupacije su imala američkog oca, a što se pak objašnjava činjenicom da je 50-ih godina 20. stoljeća veliki broj američkih vojnika boravio na njemačkom području. Ono što je možda malo manje vidljivo su podaci koji otkrivaju da je usprkos svim očekivanjima i pretpostavkama, broj začete djece u periodu nakon okončanja valutne reforme i *godine gladi* i dalje rastao – posebno u pogledu američke djece okupacije koja u periodu između 1953. i 1954. čine 75 do 85 posto ukupno začete djece okupacije.

Negativna slika o ženama koje su imale bliske odnose s američkim vojnicima je bila podjednako prisutna kako u njemačkom, tako i američkom društvu. Ista slika je dalje projicirana na njihovu djecu. Ovu djecu se smatralo neprijateljskom zaostavštinom, a njihove majke su prozване izdajnicama njemačkog naroda. One koje su kasnije imale njemačke muževe su bile podjednako osuđivane. Smatrane su prestupnicama moralnih predodžbi o poslušnim i vjernim ženama. Još jedna od posljedica nacionalsocijalističke ideologije je bila suzdržanost njemačkog naroda prema afroameričkim vojnicima. Žene koje su imale intimne odnose s afroameričkim vojnicima posebno su bile izložene radikalnim diskriminatornim praksama. Između ostalog, nazivane su pogrđnim imenima poput čokoladne kurve ili *crnčugina ljuba*. Djeca koja su začeta i rođena u ovakvim vezama, tzv. *brown babies*, su svojom spoljašnošću otkrivala *strano* porijeklo – slično kao i grupa djece ruskih vojnika azijskog porijekla (njih su pak nazivali stigmatizirajućim nazivima poput *mongolska djeca*).

Povrh svega ovoga, većina djece okupacije, bez obzira na njihovu nacionalnost ili porijeklo očeva, rođena su u vanbračnim odnosima. Zabrana sklapanja brakova između američkih vojnika i Njemica je trajala sve do decembra 1946. – godinu dana duže od ukidnja opće zabrane o fraternizaciji. To znači da je u prvih 19 mjeseci okupacije uspostavljen najveći broj njemačko-američkih prijateljstava. Usprkos tome, brak dugo vremena nije bio moguć. Čak i u situacijama kada su veze rezultirale djecom, američka vojska je bila neumoljiva. Ne samo da je kontakt bio nedozvoljen, već je bio onemogućen i svaki vid očinske odgovornosti.

Nakon ukidanja zabrane sklapanja brakova u decembru 1946. nekoliko hiljada parova je stupilo u bračne vode i hiljade njemačkih žena je odlazilo za svojim muževima u SAD. Statistike o broju sklopljenih brakova tih godina ne postoje, ali brojevi imigrantskih vlasti pokazuju da je više od 14 000 njemačkih *GI udavača* i 750 djece uselilo u SAD. Mnogim ženama je bila uskraćena ta mogućnost zato što su očevi njihove djece bili već prethodno negdje razmješteni, ili zato što nisu dobili odobrenje zahtjeva za sklapanje braka ili pak iz nekih drugih razloga nisu mogli ili htjeli ispuniti svoje očinske dužnosti. Sasvim je jasno vidljivo da su

određene vojno-zakonske odredbe i prakse uveliko poticale i podržavale izbore muškaraca koji bi se odlučili protiv majke i djeteta. Komplicirani njemački zakoni o očinstvu i o socijalnim obavezama prema vanbračnoj djeci dodatno su otežavali životnu situaciju djece okupacije. Zakonski gledano, djeca su bila odgovornost majki i njihovih porodica. Međutim, sama majka nije bila zakonska starateljica djeteta. Starateljstvo je pak bilo u rukama države ili – u slučaju udatih majki – u rukama muža. Neovisno o biološkom ocu, zakonski muž je uvijek bio i zakonski staratelj djeteta osim ako on ili vlasti nisu doveli u pitanje očinstvo – što se pak često dešavalo u slučaju djece *mješanaca*. Starateljstvo je podrazumijevalo i obavezu izdržavanja koja je pripadala zakonskom ocu djeteta. Ovaj zakon je u potpunosti isključivao bilo kakav upliv ili obavezu pripadnika trupa okupacije. Tek nakon uspostave Savezne Republike 1949. godine ova se situacija djelimično revidirala. To se prije svega odnosi na klauzulu koja Sjedinjene Države, odnosno pripadnike savezničkih snaga obavezuje na poštivanje njemačkog pravosuđa. Ovaj zakon je za majke i djecu okupacije bio razočaravajući jer je direktno isključivao mogućnost zahtjeva djece okupacije za sudskim postupkom oko utvrđivanja očinstva ili dobivanja alimentacije. Čak i nakon ponovne uspostave suvereniteta njemačke države 1955. godine, tužbe majki protiv očeva djece okupacije su mogle biti pokrenute samo u slučaju kada su vojnici priznavali očinstvo ili kada bi takvu presudu donio američki sud.

Podjednako teške i zakonski osporavane su bile i situacije u kojima su vojnici nastojali ispuniti svoje očinske dužnosti. Na primjer američki vojnici najčešće nisu imali zakonskih mogućnosti usvajanja vlastite djece kako bi na taj način stekli starateljstvo nad djecom. Zahvaljujući pravosudnoj džungli, odnosno moru birokratskih prepreka čak i oni scenariji u kojima su oba roditelja nastojala izgraditi zajedničku budućnost su bili onemogućeni.

Iz gore navedenih razloga mnoge porodice su birale šutnju. Doduše, ova opcija nije bila moguća za djecu afroameričkog ili latinoameričkog porijekla. Imajući na umu zločinačku rasnu ideologiju Trećeg Reicha i njegove posljedice na narod, a u nastojanju da preuzme političku i socijalnu

odgovornost, Njemačka je pokušavala kroz akademsko i političko djelovanje organizovati različite diskusije na ovu temu. Povremeno su se javljali pokušaji pragmatičnih rješenja za problem *brown babies* bez intencije uplitanja u bilo kakve rasne diskusije ili priče ideološkog karaktera. Rasna segregacija unutar američkih vojnih redova koja je afroameričkim vojnicima onemogućavala brak sa njemačkim djevojkama dovela je do toga da su se ova djeca bez ijednog izuzetka rađala isključivo u vanbračnim zajednicama. Slučajevi u kojima su muževi udatih majki prešutno priznavali očinstvo nad tom djecom su bili usamljeni izuzeci, stoga je uključivanje lokalnih vlasti bilo neminovno. Neznatan broj ove djece je također odrastao u dječijim domovima.

Odnos vlasti prema afroameričkoj djeci okupacije i njihovim majkama se odvijao na dva nivoa. S jedne strane djeca i njihove majke u često bili objekti naučnih i specijalnih socioloških studija, dok je s druge strane zvanična politika odlučila senzibilizirati zapadno-njemačko stanovništvo za ovu priču. Time se nastojala spriječiti diskriminacija poput one iz nedavne historijske prošlosti kada je bio aktuelan slučaj *Rheinland kopiladi*, odnosno djece afričkih kolonijalnih trupa koja su začeta tokom francuske okupacije teritorije Rheinlanda. Tada je bila u pitanju doslovno rasno-huškačka kampanja protiv *crne sramote* koja je rezultirala prisilnom sterilizacijom afro-njemačke djece okupacije. U namjeri da se lokalnoj zajednici pojasni cijela situacija, ne čudi previše što su prve parlamentarne debate na ovu temu organizovane tek 1952. godine kada je prva kohorta djece okupacije trebala krenuti u školu. Fokalne diskusione tačke su bile integracija tzv. djece mješanaca. To se nastojalo ostvariti kroz objavljivanje knjige *Maxi naš crni dječarac*, promociju igranog filma *Toxi* u čijem je fokusu bila priča o tamnoputoj djeci okupacije u Njemačkoj. U trenutku kada su se istraživanja o afro-njemačkoj historiji nalazila na samome početku ove inicijative i promocije su bile itekako značajne za rekonstrukciju i vidljivost životnih priča tamnoputih Njemaca iz DDR-a. O ovoj grupi stanovništva ne znamo gotovo ništa, iako u okupiranim sovjetskim zonama, a kasnije u DDR-u, nije postojao nimalo neznatan broj Nijemaca afričkih korijena u koje se ubraja i određeni broj djece afro-američkih snaga okupacije.

Većina zapadno-njemačkih političara je prvobitno strahovala da će integracija poslijeratne djece u Njemačkoj svakako biti teška bez obzira da li će oni živjeti u vlastitim ili porodicama budućih usvojitelja ili pak u sklopu institucionalne skrbi. Upravo iz tog razloga mnogo se raspravljalo o još dva modela skrbi za ovu djecu. Naime, bilo je riječi o uspostavljanju zasebnih dječijih domova za afroameričku djecu okupacije i o projektu usvajanja ove djece u afroameričke porodice u SAD-u.

Iako je u periodu između 1940. i 1950. godine oko 12 posto djece okupacije odrastalo u dječijim domovima, slika o neželjenoj *miješanoj* djeci je bila jako prisutna i dodatno je uveličavana kroz američke novine. *Newsweek*, *Chicago Tribune*, *Pittsburg Courier*, *News and World Report*, *Ebony* ili *AfroAmerica* su redovno izvještavali o sudbini tamnopute djece okupacije. Inicijativom Ethel Butler, penzionisane učiteljice, uspješno je savladana adoptivna birokratija i početkom 1950. godine, pod vodstvom Mabela Grammara, osmišljen je *Brown Baby Plan* koji je omogućio proces usvajanja više stotina *brown babies* u različite porodice širom SAD-a. Pozitivne reakcije na ovaj veliki projekat usvajanja pokazuju u kojoj je mjeri u širokim krugovima ljudi vladalo mišljenje da je za djecu miješanih rasnih korijena bilo bolje živjeti kod budućih afroameričkih usvojitelja nego u porodicama bioloških majki koje su živjele u znatno rasno homogenijem, *bijelom* društvu. Ovome treba pridodati i entuzijastičnu podršku novinara, ali i političara na svim državnim nivoima koji su zastupali mišljenje da je masovno iseljenje ove djece u domovinu njihovih očeva najbolje moguće rješenje. Ipak, kompleksnost procesa koji se veže za postupak usvajanja na međunarodnom nivou doveo je do revizije ovakvih procjena i mišljenja, posebno onda kada se uvidjelo da je, usprkos javnom odobravanju ovog projekta, na hiljade djece ostalo u Njemačkoj. To je bio jasan znak da se ovoj djeci omogući najbolja moguća budućnost unutar Njemačke.

Naître ennemi – djeca francuskih vojnika

Situacija francuske djece okupacije temeljito se razlikuje u odnosu na neke druge zone okupacije. Za razliku od sovjetskih, američkih

ili britanskih zona Francuzi nisu pratili određene striktno politike antifraternizacije. Iako je bilo nemoguće održati je u potpunosti, distanca među stanovništvom je bila poželjna. Već krajem 1945. bili su dozvoljeni međusobni kontakti i druženja u slobodno vrijeme, odnosno u sklopu plesnih ili nekih drugih kulturnih događanja. Od februara 1947. bili su odobreni prvi brakovi. U takvim situacijama vojnici više nisu mogli ostanu u armiji. Od augusta 1948. podignut je ovaj dekret.

Bez obzira da li su rađana u bračnim ili vanbračnim zajednicama, neovisno o njihovoj boji kože - ono što je bilo presudno za životne puteve ove djece je činjenica da je Francuska imala jedno sasvim drugačije razumijevanje pitanja koja se tiču rase ili nacionalne pripadnosti djece njenih vojnika. U skladu sa francuskim zakonom, djeca okupacije francuskih vojnika su automatski imala pravo na francusko državljanstvo. Francuska je čak bila jako aktivna u namjeri da ovu djecu u određenoj mjeri uključi u *vlastitu naciju*. Već 1945. otvoreni su uredi za registraciju i upravljanje kao i organizacije koje su koordinirale preseljenje vanbračne djece francuskih vojnika i njemačkih žena u Francusku. Javni pozivi su redovno animirali majke da registruju svoju djecu u sklopu francuskih zona. Paralelno s tim kružila je i priča o prisilnom slanju djece u Francusku. Ove priče su išle tako daleko da je njemačko stanovništvo vjerovalo da je zapravo riječ o krađi djece. Ostaje nedorečeno da li je zaista bilo osnove za ovakve priče, međutim ono što se pouzdano zna jest da su njemačke žene uslijed ove velike propagande bile i ostale jako sumnjičave. U augustu 1946. jedna regulacija je otvorila majkama mogućnost da djecu predaju u starateljske ruke francuskih vlasti. Majke su se zauzvrat morale odreći bilo kakvih prava po pitanju djeteta.⁵ Danas je teško reći da li su one vjerovale da će djecu na taj način usvojiti njihovi francuski očevi. U svakom slučaju, iako je to teoretski bilo moguće, rijetko se dešavalo. Od 100 000 francuske djece okupacije koja su rođena u Njemačkoj, tokom prvih deset poslijeratnih godina tek je njih 20 000 koje njihovi francuski očevi nisu priznali, a majke su ih zvanično predale francuskim vlastima. Većina te djece je odrastala ili

---

⁵ Staatsarchiv Freiburg, D.SO. Generalia, 198, Dekret 9089 „Verlassene Kinder“ des Badischen Ministeriums des Inneren, 27.8.1946.

u dječijim domovima ili kod nekih stranih usvajatelja. U pravilu djeca bi se uvijek prvobitno dodjeljivala francuskim dječijim domovima na područjima okupacije kao što je to bio bivši dom *Lebensborn* u Nordachu. Kada su paralelno sa osnivanjem Savezne Republike ovi dječiji domovi zatvarani, djeca su bila preseljena u Francusku u kojoj su bila predana na odgovornost instituciji naziva *Départements et territoires d'outre-mer*. U slučajevima kada vlasti okupacije nisu smatrale da je djecu moguće dati na usvojenje, predavali su ih njemačkim dječijim domovima.

Najbolja rješenja nisu bila ujedno i odlučujuća u životima ove djece. Ključnu prednost su imali najbolji interesi francuske nacionalne politike. Nisu postojale ni najmanje vidljive naznake o tome da je vođeno računa o dobrobiti ove djece (ili o dobrobiti majki ili očeva). Na snazi je bila javna politika koja je insistirala na procesima integracije koji su isključivo jačali interese francuske nacije. Pravu stranu životnih priča, kao i njihovu težinu koja je posebno bila prisutna tokom poslijeratnih godina na obje strane njemačko-francuskih granica u međuvremenu pokazuju mnogobrojne naučne i populističko-naučne publikacije i biografije. Ova navodna *djeca srama* su baš kao i njihove majke u mnogim slučajevima bila žrtve višestrukih diskriminatornih praksi i stigmatizacije. Preciznije, bila su simbol nedozvoljenih veza, *naslijeđni neprijatelj* kojeg je društvo višestruko osuđivalo - ne samo iz moralne već i nacionalne perspektive.

Britanska djeca okupacije

Kada su u pitanju život, okolnosti i odrastanje sovjetske, američke i francuske djece okupacije vidimo da se oni malo ili nimalo ne razlikuju od života britanske djece okupacije. Razlozi su višestruki. S jedne strane, njihova sudbina je najmanje prisutna u svijesti javnosti - britanska djeca okupacije nisu reklamirana kao što je to činila Francuska. U brojčanom smislu bilo ih je znatno manje u odnosu na američku djecu i o njihovom postojanju se daleko manje javno debatiralo jer je i zanimanje britanskih vojnika za Njemice bilo manje. Djeca britanskih očeva su bila istinski *skrivena populacija*. O tome ne postoje precizni podaci, ali vrlo je vjerovatno da je njihov broj bio poprilično manji u odnosu na druge.

Na osnovu jedne ankete iz 1961. godine koja je sprovedena među 225 majki koje su za svoju djecu okupacije primale socijalnu pomoć, samo 3,1 posto navedene djece je imalo britanske očeve. Takvoj situaciji je također svjedočila interna komunikacija njemačkih Ministarstva za mlade i porodicu i Ministarstva za finansije i sudstvo koji su insistirali i nastojali naći prihvatljiv aranžman za finansijsku skrb djece okupacije. Treba napomenuti da je ovo bila primarno američko-njemačka tema dok je broj (poznate) djece britanskih vojnika bio znatno manji u poređenju sa drugima.

Slično kao i u američkim zonama okupacije britanski vojnici su bili pod zabranom fraternizacije koja je 1946. okončana prvim sklopljenim brakovima. U periodu kada su brakovi konačno bili odobreni, na snagu je stupilo pravilo šestomjesečnog perioda čekanja. To znači da je od trenutka predaje zahtjeva za dozvolu braka do samog dana vjenčanja ponovo trebalo čekati.

Iz tog razloga je najveći broj djece britanskih vojnika rođen u vanbračnim zajednicama. Djeca su često odrastala u porodicama njihovih majki. Baš kao i u prethodnim slučajevima, britanski očevi nisu sve do kraja okupacije 1955. godine bili obavezni plaćati alimentaciju. Čak i u slučajevima kada su se mogle iznaći odgovarajuće zakonske odredbe, mnoga djeca okupacije su odrastala u iznimno teškim uslovima. Neposredno nakon rata ekonomska situacija u britanskim zonama okupacije je bila iznimno napeta. Ipak, treba naglasiti da ni majke nisu imale pretjeranog interesa za pokretanje bilo kakvih sudsko-pravnih postupaka radi dobivanja alimentacije. Naime, to je ujedno podrazumijevalo i rasvjetljavanje okolnosti začeca djeteta, što je pak mnogim ženama značilo novu *sramotu* koju su htjele uskratiti i sebi i svojim porodicama.

Zaključak

Slika o tzv. *damama za uživanje* bila je neodvojiv dio portreta samohranih majki. Neposredno nakon rata, javna svijest o ovoj slici je bila dodatno demonizirana ukoliko su postojale opravdane ili neopravdane sumnje koje su očinstvo djece pripisivale stranim vojnicima. *Američke drolje,*

djevojčure za dolar, ruske kurve, britanske fufe samo su neki od mnogih stigmatizirajućih, pogrđnih naziva kojima su majke često bile izložene. Moralna nepodobnost koja im se pripisivala kasnije se direktno prenosila i na njihovu djecu. Iako su poslijeratne godine proizvele veliki broj alternativnih formi življenja – to se prije svega odnosi na povećanu uključenost žena u radne procese, inflaciju životnog standarda, veću socijalnu sigurnost, povećanu kontrolu planiranja porodice kroz dostupnost sredstvima kontracepcije – ipak, to je bilo vrijeme obilježeno konzervativnim i konvencionalnim stavovima o porodici. Njeno središte su činili otac, hranitelj i majka, domaćica. Ova koncepcija je bila svakodnevna društvena predodžba, ali ujedno i nametnuti ideal. Bez obzira na uslove začeca, bez obzira da li je otac pripadao neprijateljskoj ili prijateljskoj naciji, pitanje o očevom identitetu je svakom djetetu okupacije bilo podjednako teško. Životne okolnosti u kojima su djeca odrastala bez svijesti o svom biološkom porijeklu, u kojima su identitet oca spoznavali tek u adolescentskoj ili odrasloj dobi, u pravilu su dovodile do pojave psiholoških i psihosomatskih problema. Situacija afroameričke djece okupacije je često bila još teža. Jasno je koliko su ova djeca bila svjesna vlastitog porijekla. Pored stigmatizacije na osnovu roditelja, vanbračnog rođenja, činjenice da su odrastali sa samohranim majkama itd., ova djeca su bila dodatno diskriminirana na rasnoj osnovi. Nesumnjivo je da je iskustveni svijet djece rata uslovljen različitim kompleksnim čvorištima socio-ekonomskih, psiholoških i političkih faktora. Ovakvi faktori su od presudnog značaja za razvoj svakog djeteta. Međutim, djeca okupacije su bila posebno izložena kompleksnim vrstama poteškoća koje je Ute Baur-Timmerbrink predstavila u priloženim životnim pričama.

Literatura

Drolshagen, Ebba: Wehrmachtskinder. Auf der Suche nach dem nie gekannten Vater, München 2005

Frankenstein, Luise: Soldatenkinder. Die unehelichen Kinder ausländischer Soldaten mit besonderer Berücksichtigung der Mischlinge, München u.a. 1954

Lee, Sabine: A Forgotten Legacy of the Second World War: GI Children in postwar Britain and Germany. Contemporary European History, 20 (2011), str. 157-181

Lemke Miniz de Faria, Yara-Colette: Zwischen Fürsorge und Ausgrenzung. Afrodeutsche "Besatzungskinder" im Nachkriegsdeutschland, Berlin 2002

Lilienthal, Georg: Der Lebensborn e.V. Ein Instrument nationalsozialistischer Rassenpolitik, Frankfurt am Main 2003

Mochmann, Ingvill C. und Larsen, Stein Ugelvik: Kriegskinder in Europa, in: Aus Politik und Zeitgeschichte, 18-19 (2005), Str. 34-38

Satjukow, Silke: Besatzungskinder. Nachkommen deutscher Frauen und alliierter Soldaten seit 1945, u. Geschichten und Gesellschaft, 37 (2011), Str. 559-591

Virgili, Fabrice: Naître ennemi, Paris 2009

Westerlund, Lars (izvedeno): Children of German Soldiers: Children of Foreign Soldiers in Finland 1940-1948, Vol.1, Helsinki 2011

Westerlund, Lars (izvedeno): The Children of Foreign Soldiers in Finland, Norway, Denmark, Austria, Poland and Occupied Soviet Karelia: Children of Foreign Soldiers in Finland 1940-1948, Vol. 2, Helsinki 2011

Potruga za očevima – Upustva i polazne tačke za potragu

Period traganja je u pravilu uvijek jedno veliko opterećenje. Rijetko kada se desio scenarij u kojemu je otac vrlo brzo pronađen i koji je dijete odmah dočekao raširenih ruku. Čak i u slučajevima kada očevi više nisu bili među živima, često se dešavalo da polubraća i sestre nisu s oduševljenjem dočekali braću ili sestre. Nerijetko smo svjedočili koliko su ovi susreti bili šokantni za očevu porodicu. Zar je baš naš otac imao dijete o kojem se nikada nije brinuo? Očevi koji su u međuvremenu jako ostarjeli nisu uvijek lako i odmah pronalazili sjećanja na bivšu staru ljubav. Često su sumnje i nesigurnosti još dugo bdjele nad ovakvim susretima i uspostavljenim vezama. Pri tome, očevi su bili suočeni sa situacijom u kojoj su morali vlastitoj porodici priznati ili pojasniti određene životne odluke i okolnosti. Naravno da im to nije uvijek bilo lako.

Uzme li se u obzir sve gore navedeno, sasvim je jasno zašto su neka pisma ostala neodgovorena. Mnogi očevi su trebali dodatno vrijeme da se suoče sa datom situacijom. Za djecu okupacije je upravo to vrijeme čekanja bilo najteže izdržati. Ponovno učenje strpljenju je mnogima bilo preteško iskušenje. Zašto sve to toliko dugo traje? Zašto me njegova porodica ne razumije? Ponekad smo na pojedina javljanja čekali mjesecima pa i godinama. Pisma su ponekad nestajala ili jednostavno nisu bila uručena osobama kojima su bila namijenjena. Nerijetko se dešavalo da su ova pisma dolazila jednostavno u pogrešan trenutak – neke porodice su se baš u tom trenutku suočavale s velikim problemima. Teška oboljenja i druge životne nevolje su također igrale veliku ulogu u cijelom ovom procesu. Gledajući unatrag, sasvim je razumljivo zašto je nekim odgovorima trebalo toliko dugo vremena. Radeći na ovim razgovorima često sam pokušavala dati dovoljno prostora i detaljno pojasniti upravo

ove periode čekanja. S moje strane, ovo je bila barem mala utjeha onima koji su čekali.

To su bile faze u kojima su se djeca okupacije najčešće borila sa vlastitim sumnjama: *Zašto uopće sve ovo želim? Šta će se na kraju svega ovoga promijeniti? Da li ću sada konačno prestati razmišljati o prošlosti? Da li će se ovim moj život poboljšati ili barem promijeniti? Na kraju je većina odgovora glasila ovako: Nadam se. Konačno želim spokoj. Misli o potrazi za ocem će se napokon završiti. Konačno mogu zatvoriti ovo životno poglavlje.*

Kao što je već prethodno spomenuto, od 2003. dobrovoljno radim za GItrace i pomažem djeci okupacije sa njemačkog govornog područja u njihovoj potrazi za očevima. Imam mnogo manje iskustva u radu i potrazi sa djecom ruskih, francuskih i engleskih očeva. Ipak, uspjela sam pomoći i nekima od njih. U ovom procesu najveći problem predstavlja činjenica da djeca još uvijek nemaju nikakvu podršku zvaničnih vlada u zemljama njihovog porijekla. Trenutno se jedino američka vlada od 1990. godine obavezala pružiti pomoć i podršku djeci američkih vojnika. Tu se ubrajaju djeca iz cijele Europe, Koreje i Vijetnama. Već je ranije spomenuto da NRPC (National Personnel Record Center) u St. Louisu djeci koja tragaju daje na raspolaganje lične podatke njihovih očeva.

Kako bi se pronašao neki bivši pripadnik Savezničkih snaga, u svim zemljama vlada pravilo da na početku potrage mora biti poznato očevo ime i prezime. Priložene fotografije su dodatna pomoć. Pri tome svi zahtjevi moraju biti napisani na jezicima zemalja u kojima se vrši potraga.

Međunarodna služba za potragu u Njemačkoj također može biti od pomoći u potrazi za očevima u inostranstvu. **ITS International Tracing Service**, Große Allee 5-9, 344454 Bad Arolsen, email: email@its-arlosen.org

Britanska organizacija *GItrace*, čije je osnivanje inicirala Pamela Winfield pod imenom *TRACE* (Transatlantic Children Enterprise) od 1985. pomaže britanskoj djeci okupacije u njihovoj potrazi za američkim očevima. Naime, Amerikanci su tokom priprema na invaziju Njemačke još od januara 1942. počeli slati svoje jedinice na područje Normandije.

Tokom dvogodišnjih priprema došlo je do mnogih kontakata između američkih vojnika i civilnog stanovništva. Tako su nastale mnoge ljubavne veze iz kojih su kasnije rođena djeca. Procjenjuje se da u Velikoj Britaniji živi oko 22 000 djece rođene u ovim ili sličnim vezama. Danas *Gltrace* pruža podršku njemačkoj i austrijskoj djeci u njihovoj potrazi za američkim očevima. John Munro se već godinama zalaže i enormno doprinosi funkcionisanju *Gltracea*.

Gltrace je moguće kontaktirati preko: www.gitrace.org ili www.besatzungveaterde.

Potruga za američkim bivšim pripadnicima Savezničkih snaga

Za djecu okupacije američkih očeva je zadužen vojni arhiv **NPRC (National Personnel Record Center) u St. Louisu** čiji je zadatak pružanje informacija o bivšim vojnicima. Odgovorna osoba je Dr. Niels Zussblatt. NPRC Room 360 (Dr. Zussblatt), 1 Archives Drive, St. Louis, MO, 3138-1002, SAD.

Potruga za britanskim bivšim pripadnicima Savezničkih snaga

Djeca okupacije koja tragaju za britanskim očevima mogu se obratiti Sally Vincent koja djeluje unutar *Gltracea*. Djeci okupacije nije omogućen slobodan pristup britanskom arhivu. Ipak, zahvaljujući velikom angažmanu, Sally je uspjela pomoći velikom broju djece iz Njemačke i Austrije u njihovoj potrazi za očevima i porodicama.

Potruga za ruskim bivšim pripadnicima Savezničkih snaga

Za sva pitanja i zahtjeve djeci okupacije ruskih vojnika na raspolaganju stoji arhiv **Ministarstva odbrane Ruske Federacije**.

Centralni arhiv Ministarstva odbrane Ruske Federacije (CAMO), ul. Kirova, d. 74, 142100 Podolsk, Moskovskoj oblasti, Rusija.

Na ruskoj televiziji se emitira jedna specijalna emisija koja se bavi ovim pitanjem. Njen naziv je *Zhdi menja (Čekaj me)*. Ukoliko postoje fotografije očeva, ovo je posebno efikasna strategija: <http://poisk.vid.ru>.

Informacije se mogu dobiti i od Instituta za istraživanje posljedica rata *Ludwig Boltzmann*, Priv.-Doy. Dr. Barbara Stelzl-Marx, Schörgelgasse 43, 8010 Graz, Austrija, *barbara.stelzl-marx@bik.ac.at*.

Potruga za francuskim bivšim pripadnicima Savezničkih snaga

U Francuskoj postoje dva udruženja koja pružaju podršku djeci okupacije u njihovoj potrazi za očevima. To su ratna vojna udruženja čiji pripadnici imaju njemačke očeve koji su bili pripadnici njemačkog Wehrmachta, te su uz pomoć njemačke službe (WASt) u Berlinu tragali za svojim očevima. Ova udruženja je moguće kontaktirati preko njihovih web stranica: www.coeurssansfrontieres.com ili preko www.angefrance.free.fr. Fernard i Colette Rumpler, članovi A.N.E.G. – France dobrovoljno pružaju podršku potragama za francuskim vojnicima. Za kontakt na njemačkom jeziku: Fernand Rumpler: Edelweiss2074@gmail.com

S obzirom da u Francuskoj ne postoji neka zvanična i objedinjena lista ili baza podataka imena i prezimena svih francuskih vojnika, ovaj proces istraživanja se neiskusnom tragaocu lako može pretvoriti u noćnu moru.

¹ Zahtjeve je najbolje slati na francuskom jeziku. Vrlo je korisno priložiti i kopiju rodnog lista.

Za sva pitanja koja se tiču okupacije Njemačke i Austrije zadužen je arhiv Ministarstava vanjskih poslova i može se kontaktirati putem sljedeće adrese: Direction des Archives. 3 rue Suzanne Masson, 93126 La Courmeuve. Za odjel *Djeca okupacije* je zadužen 5PDR. Tu se nalaze dosjei francuskih vlasti koji su obuhvatili djecu francuskih vojnika u Njemačkoj i Austriji. Njihovi podaci su geografski raspoređeni po gradovima i tadašnjim područjima. Signature su raspoređene po abecednom redu. Nakon isteka 60-godišnje zabrane pristupa podacima (istek zabrane se računa od trenutka rođenja djeteta) sve informacije postaju dostupne. Francuski vojni arhiv se sastoji od nekoliko odjela:

Le Centre des archives du personnel militaire du service historique de la défense, Caserne Bernadotte, Place de Verdun, 64023 Pau Cedex, Tel.: 00 33 (0) 559 40 46 92.

¹ Sljedeće informacije francuskog arhiva su dostavljene zahvaljujući Dr. Michaelu Martinu, Landau.

Ovaj odjel čuva individualne akte vojnika (vojne obaveznike, vojne jedinice i podoficire) od 1945. pa nadalje. Registri i akti se čuvaju 90 godina nakon rođenja nekog vojnika u arhivima odjela u kojem je izvršena regrutacija. To znači da se akti vojnika rođenih prije 1923. godine više ne čuvaju u arhivu Ministarstva odbrane već samo u rijetkim slučajevima u posebnim arhivskim odjelima.

Ovaj odjel također pohranjuje podatke oficira i nacionalne žandarmerije koji su nakon 1. januara 1972. otpušteni iz službe kao i akte vojnih obaveznika i pojedinih dobrovoljaca vazdušne odbrane. Informacije o svim drugim francuskim državljanima koji su bili pripadnici vazdušnih snaga odbrane, oficirskim i podoficirskim sektorima su pohranjene za period od stotinu godina u službi Arhiva rezervne vazduhoplovne odbrane u Dijonu: **Bureau des archives et des réserves de l'armée de l'air**, Base aérienne 102, BP 90102, 2109 Dijon Cedex, Tel: 00 33 (0) 3 80 69 51 47.

Radi što boljeg snalaženja u ovom poprilično kompleksnom sistemu pohrane vojnih podataka iznimno je važno poznavanje identiteta i mjesta regrutacije osobe za kojom se traga. U Vincennesu kod Pariza postoje akti štabnih oficira koji su umrli od 1. januara 1947: **La centre historique des archives de la défense**, Château de Vincennes, Avenue de Paris, 94306, Vincennes Cedex, Tel: 00 33 (0) 141 93 21 93.

Akti civilnih službenika se čuvaju u **Le centre des archives de l'armement et du personnel civil**, 211, Grand' rue de Châteauneuf, CS 650, 86106 Châtellerault Cedex, Tel: 00 33 (0) 549 20 01 20.